עד כאן לא פליגי. ר' אילעא ור' חנינא: **אכל לענין שלומי.** כגון כפל לר' אילעא וד' וה' לר' חנינא א"ג ביוקרא חולא בלא שינוי דכולי עלמא כדמעיקרא משלם דקתני כעין שגנב: **לימא פיסוי פיוכסא דרב.** דאמר לעיל [פה.] כשעת העמדה בדין כשהוקרה להתם אפי' קרן מחייב ליה רב כי השתא דהא כרבה ס"ל דאמר [שם] תכרה לו שתייה משלם ד': **טלאים כדמעיקרא.** כלומר בא לשלם טלאים כדמעיקרא סגי דעלה גנב וטלה משלם: **שינוי קונה.** היכא דשני להו בידים פשיטא ליה דמדאורייתא ודאי קנה וכי מהדר לא בעי לאהדריניהו בעייניהו אלא דמיס משלם כגון נמר ועשאו בגדים דהא כתיבא בהדיא ותנינא כו' אבל יאוש מספקא ליה הא דאמור רבנן קני מי דאורייתא מי דרבנן: **לא הספיק ליתנו לו.** לרשות הגז לכהן: **עד שצבעו פטור.** מרשות הגז דקנייה בשינוי ואפילו דמיס לא משלם דאין כהן יכול להזמינו בדין דיכול לומר לאחר אתנו אבל קודם שצבעו [ב] מי שחטפו וזה בו: **יאוש.** שנתייאשו הבעלים אמור רבנן דנקני ודין אם משלם דמיו: **מולא אבדה לאו כיון דמייאש ליה מרה מקמי דפיתי לידיה קני לה.** אם נתייאשו בעלים קודם שמצאה זה קנה דמנין באלו מציאות (ב"מ דף כב:) מנין לאבידה ששטפה נהר הואיל ונתייאשו הבעלים שהיא מותרת ת"ל (ג) אשר תאבד ממנו שאבודה ממנו ומצויה לשאר בני אדם יצתה זו אלמא קני והכא בגזילה דאתי לידיה מקמי יאוש והדר אייאוש סגי ליה בדמיס: **משום תקנת השבים.** שלא יהא צריך לחזר ולטרוח אחר הגזילה עצמה: **אינו קונה.** והיא עצמה ישלם: אומר

הם ולא ולדותיהם. משמע הכא דטפי מסתבר לאסור חטין ושעטן קולת יותר מולדותיהם ותימה דבפ' כל הבלמים (ע"ז דף מז. ושם ד"ה הכא) משמע לאיפכא גבי יש שינוי לנעבד לו לא דבעי למימר דמשתחוה לחטין קמחן מותר למנחות ואע"ג דאמרינן בעינרו ולבסוף נרבעו דברי הכל אסורים דהתם מעיקרא בהמה והשתא בהמה (ג) ובכא הוא דאתיה בהמה הכא מעיקרא חטין והשתא קמח ואין לומר דהא דשרינן ולד אתנן היינו בנותן לה ואח"כ עיברה דהא משמע בפ' כל האסורין (תמורה דף ל: ושם ד"ה דיאתא) דדומיא דולד (ב) הנרבעת שרינן ולד אתנן וי"ל דהתם ודאי יש להתיר יותר חטין שנשתנה שנעשה קולת מולד נרבעת דהיא וולדה נרבעו (ג) ובכא בעלמא דאתיה בא אבל גבי אתנן עיקר דעתה משום קמח וגבי בהמה עיקר דעתה אפרה ולא אולד:

הם ולא אולדותיהם בא דאתא ובית הלל תרתי שמעית מינה הם ולא שינויהם [א]**הם ולא ולדותיהם** [א] **ובית הלל הכתיב גם גם לבית הלל קשיא עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר שינוי קונה ומ"ם אין שינוי קונה אבל לענין שלומי כ"ע כדמעיקרא משלם דקתני כעין שגנב לימא תיהוי תיובתא דרב דאמר רב קרן כעין שגנב משלם תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין אמר רבא טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו אמר רבה [2]שינוי קונה כתיבא ותנינא כתיבא [1]והשיב את הגזלה אשר גזל [6]מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי תנינא [3]הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת הגזילה א"נ לא [3]הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שינוי קונה יאוש אמרי רבנן דנקני מיהו לא ידעינן אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתיתי לידיה קני ליה האי נמי כיון דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלמא לא דמיא לאבידה אבידה הוא דכי אתאי לידיה בהתירא אתיא לידיה אבל האי כיון דבאיסורא אתאי לידיה מדרבנן הוא דאמור רבנן ניקני מפני תקנת השבים ורב יוסף אמר [4]יאוש אינו קונה ואפילו מדרבנן: איתיביה רב יוסף לרבה [7]גזל חמץ ועבר עליו הפסח**

ואע"פ שעל שעת עבירה בא ד' וה' מ"מ כמו כן שעת גזיבה גרמה לו שאם לא גזיבה לא היה מגיעה ומכירה אבל דמיס שכל עיקרם תלויים בשומת ב"ד וגם אין מזכרין בפסוק סברא הוא דמוקמינן בהו אחייה לקרן דוקא כעין שגנב ולא ד' וה' אלא כשעת העמדה בדין שב"ד שמין אותה באותה שעה ור"ת מפרש דאין חילוק בין טלאים ליוקרא וחולא וה"פ טלאים שדבר בהן הבריתא דהיינו טלה ונעשה איל שנשתנו למעליותא כדמעיקרא וה"ה ביוקרא וחולא דמעיקרא שוין זוזא ולבסוף ארבעה דהיינו כדמעיקרא דלהתמיר על ד' וה' לא אמר רב דמים פי' דמיס דאיירי בהו רב כגון דמעיקרא שויס ארבעה ולבסוף שויס זוזא דנשתנו לגריעותא בהכיא קאמר רב כשל עכשיו

וה"ה בטלאים כגון שמינה והכמיסה דהוי כשל עכשיו והא דאמר לעיל שמינה והכמיסה כעין שגנב ג"ל דוקא בהכמיסה בידים:

לא הספיק ליתנו עד שצבעו פטור. אפי' כשגזז שיעור חמשה רחילות יחד שחל עליו חיוב רשתיה הגז פטור כשצבעו כדאשכחן ברישא הגוזל קמא (לקמן דף נד. ושם) גבי פיאה דמלותה בקמה וכשנשתנית למ"ד שינוי קונה פטור וא"ת הא דמייתי התם גזז לשון (ד) ולבעו פטור מאי אריא לשון לשון אפי' הכל יחד נמי וי"ל דהתם אפי' נבע מקצת והניח מקצת פטור אפי' מה שלא נבע שלא חל עליו חיוב רשתיה הגז כיון שאין מצטרף אבל הכא שגזז כשיעור תחילה ונתחייב לכהן דוקא לבעו כולו פטור אבל הניח מקצת מה שהניח חייב אע"פ שאין בו שיעור שכבר נתחייב:

עד שצבעו. אין לפרש שצבע חלקו של כהן מה שהפרים לו מן הגיזה דלא שייכא ביה הפרשה כמו גבי תרומה דהפרשה שייכא ביה [1][אבל] הפרשת רשתיה הגז אין כלום מה שמפרים לגד אחד וכאילו לא הפרישו: **מוצא** אבידה לאו כיון דאייאש מרה מינה כו'. אור"י דנפקא לן דיאוש קונה בחבירה מהא דאמר באלו מציאות (ב"מ דף כא. ושם) [2] מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעים פי' ע"י שיש לה סימנין יש לה תובעים שאין הבעלים מתייאשין כיון שיש בהם סימן ולא כמו שפ"ה שם שיש לה תובעים שאינה של הפקר דשמלה דבר הנעשה בידי אדם הוא דהא ל"ל קרא להכי פשיטא דשל הפקר פטור דלמי שייך וקשה לר"ת למ"ד סימנין לאו דאורייתא א"כ אין בדבר שיש בו סימן אין בדבר שאין בו סימן אין מחזיר לבעלים מן התורה אלא ע"י עדים ואי מתייאש מדבר שאין בו סימן כך מתייאש מדבר שיש בו סימן דזה וזה אין מחזיר לבעלים אלא ע"י עדים וא"כ לא יחזיר אבידה לעולם ותירץ דאע"ג דסימן לאו דאורייתא ואין מחזיר כ"א בעדים מ"מ אין מתייאש מדבר שיש בו סימן ששואל לבני אדם ראיתם טלית שלי שאבדתי שהיה בו כך וכך סימנין אבל כשאין בה סימנין מתייאש שאין יודע מה לשאול ואין סבור למצוא עדים לעולם וא"ת א"כ מה דוחק לשנויי התם למ"ד סימנין לאו דאורייתא סימנין כדי נספא הא איכא למימר דלא נקט סימן אלא לומר דע"י כך יש לה תובעין וי"ל דאי לאו דסימנין דאורייתא לא היה לו כלל להזכירם ולא הוה ליה למימר טפי אלא מה שמלה מיוחדת שיש לה תובעים וממילא ידעינן דמשום סימנים הוא:

הכא נמי כיון דמייאש כו'. אע"פ שאין יאוש מועיל באבידה בתר דאתי לידיה דקאמר לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דאתי לידיה קני ליה וכדאמר באלו מציאות (ב"מ דף כא:) בהדיא מ"מ בעי למילף שפיר דיאוש קני בגזל בתר דאתי לידיה דבמציאה נמי נהי שלא היה קונה לענין זה שלא יצטרך להשיב ולהפטר לגמרי הואיל וכבר נתחייב בהשבה מ"מ היה קונה לענין זה שלא יתחייב לשלם כי אם דמיס כמו לגבי גזל:

כיון דבאיסורא אתי לידיה. מכאן משמע שיאוש [1] אין בהפקר גמור דא"כ אפי' בתר דאתא לידיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דאמר בהשולח (גיטין דף לט:) [1]נתייאשתי מפלוני עבדי דלא בעי גט שחרור אי אמרי' המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הרי הוא מפקיר ואי יאוש הוי הפקר א"כ אפי' אתא לידיה באיסורא כיון שמפקיר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו ה"נ כשנתייאש אין לרבו רשות עליו:

אילימא

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"ד מהל' אישורי מזבח הלכה יד סמג לאוין שמו:

כט ב מיי' פ"ל מהל' גזילה הלכה יב ופ"ב מהל' גזלה הלכה ל סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנג סעיף ל וסי' שם סעיף ל ופעי' ה וסי' שפא סעיף ל וסי' שפב סעיף ל:

ל ג מיי' פ"ל מהל' גזילה הלכה יב ופ"ב מהל' גזלה הלכה ל סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שנג סעיף ב וסי' שפא סעיף ל [ג] ועיין בטור וב"י רים סי' שנג:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הִפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:

ויקרא ה כג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הם כו' ודשא הוא כו' כל"ל: (ב) בא"ד דנרבעת כו' דאתנן כו' כל"ל: (ג) שם ודשא בעלמא הוא לתחילה כל"ל: (ד) ד"ה לא כו'. ראשון ראשון וכבנו כל"ל: (ה) ד"ה מולא כו' דאמר בגלו מציאות כו'. וע"ש דבריהשלמי נפקא לן יאוש מאשר תאבד ממנו: (ו) ד"ה כיון כו' אינו כהפקר גמור כל"ל:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה עד שצבעו וכו' כי שחטפו וכה בו. עיין תוס' ב"מ דף ו ע"ל ד"ה והא הכא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' וכ"ה הכמיב גם גם בב"ה קשיא. הא דלא קאמר דאתיא לאתנן אפרה תורה ואפי' בל אל אמו כדלקמן דף ע ע"ב מתרץ בשו"ת מהר"ם בר ברוך הקלרים ס"ם ח' דף ו ע"ל דלהכא לא איצטריך דנפקא לן מג"ש תוענה תוענה מערוות ע"ל ועיין לקמן דף ע ע"ב תוס' ד"ה אתנן וכו' וגם בב"מ דף לא ע"ל תוס' ד"ה אתנן:

מוסף רש"י

הגוזל עצים כו' משלם כשעת הגזילה. דמי עצים ומר ואין מייב להחזיר לו כלים, דקני בשינוי (לקמן צג: וכע"ז חמורה ג). לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו. ישראל זה, פטור. דקנייה בשינוי, דהוה ליה כמוכר ממנה כהונה לו שאכלן (חולין קלה.) ודמיס נמי לא משלם דלאו גזל גמור הוא, דלא מצא לידיה (לקמן צג:).

אילימא לפני יאוש ל"ל קרא פשיטא. דאפילו קדשיהו אינו קדוש דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אין יכולין להקדיש: **שמע** מינה דיאוש לא קני. דאי קני א"כ תשיב שפיר קרבנו ולא מיפסיל משום מצוה הבאה בעבירה הואיל והוא קנוי לו קודם שהקדישו כמו שאפרש לקמן (דף סז. ד"ה אמר עולא) בע"ה אבל אי לא קני ניחוש מיפסיל ומ"מ קדוש הוא [1]אע"ג דאכתי לא ידע טעמא דשינוי השם דקאמר לקמן מעיקרא חולין והשתא הקדש [2] מ"מ יש כאן יאוש ושינוי רשות [3]נאותן קרבנות דאין [הגזלן] חייב באחריותן: **מי איכא** למ"ד שינוי **מעשה לא** קני. ולא נעי לאוקמיה כב"ש דאמר שינוי במקומו עומד אף על גב דאיכא נמי תנאי דסברי כי בהגזל קמא (לקמן דף נג:) מ"מ הלכה כב"ה דשינוי קונה והתם נמי דחי רבא דבולהו תנאי מנו סברי כב"ה ובכל הגמרא סובר כן ולא נעי לאוקמי בשינוי החוזר לברייתו דאיכא למ"ד דלא קני דרב יוסף לא פליג עליה דרבה אלא ביאוש לחודיה אבל שינוי מעשה אפי' בחוזר לברייתו דאיכא ביה רבה כדפרישית לעיל לא פליג עליה: **דגזל משכב דחבריה.** משמע מתוך פ"ה שר"ל משכב גמור של חבירו אם גזלו אין מטמא משכב דגזירת הכתוב הוא וזהו תימה ועוד קשה לרש"ס דבטהרות (פ"ז מ"ו) גבי גגיים שנכנסו לבית תנן המשכבות ומושבות עהוים ואם יש עמהם כנעני או אשה הכל טמא כי שמא נדה היא וכנעני כזב לכל דבריו משמע שמטמא משכב ומושב אמין שלו ומיהו יש לדחות דהתם מדרבנן ועוד קשה דהתם (בתורת כהנים פרשת מצורע) מייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן דגגב וגזלן דבסמוך והכי איתא התם משכבו ולא הגזל יכול שאני מוציא אף הגנוב ת"ל טמא [ר' שמעון אומר במשכבו ולא הגנוב יכול שאני מוציא את הגזל ת"ל טמא] אמרו לו ומה ראית לרבות את זה ולהוציא את זה אמר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שנתייאשו הבעלים ממנו כו' ומדמייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן משמע דהוי טעם משום דאין מחשבה מטמאתו כי ההיא דבסמוך דאין יחוד של גזלן יחוד ומפרש ר"י דגזל משכב דחבריה שגזל עורות של בעל הבית שאינן מחוסרין אלא יחוד ואין צריך שום תיקון ואין חסר רק מחשבה והוי שפיר דומיא דגזל קרבן דחבריה שאם היה גוזל בהמה של חולין שמחוסרת קדושה זה היה כמו מחוסר מעשה גמור בעין עמרא ועבדיה משכב אבל גזל לו גגב משכב גמור דחבריה מטמא משכב לר"ע ואע"ג דהך משכבו ולא הגזל איירי קודם יאוש והך דקרבנו ולא הגזל איירי אף בתר יאוש אין להקפיד אע"ג דאין דומה זה לזה: **דגזל** קרבן דחבריה. תימה ל"ל קרא דאי בחטאת הא אפי' הוא עצמו אם אכל אתמול והפרש קרבן אין מתכפר באותו קרבן על אכל היום ואי בעולה ושלמים הא אמרי' בפסחים (דף פט:) המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום והיה נראה לאוקמי בפסח שיכול למנות אחרים עמו על פסחו ולמוכרו כדמוכח התם אבל קשה דהאי קרא בעולה כתיב אם לא שיעמיד בפסח אחר אינו ענין ואין לומר שבא הכתוב לפסול הקרבן דהא אמרינן לקמן (דף טו.) גבי גגב שאם שחט תמימים לפניה לשם בעלים [1]יחזרו קרן לבעלים: **בגון** שקיצען. ומועיל עם היאוסם אבל לחודיה לא קני דלאו שינוי מעשה הוא: **ועיצבא** אינה צריכה קיצוע. ומיהו היכא דחשיב עליה לקוצעה אמרינן בפ' דם חטאת (זבחים דף לד.) דטהורה עד שיקציענה מ"מ דייק הכא שפיר דכיון דראויה להשתמש בלא קיצוע אין קיצוע שלה חשוב שינוי מעשה כלל: **כל** שאין בו חסרון מלאכה מחשבה מטמאתה. וא"ת בלאו הואי דעיצבא אמאי לא פריך ליה מהכא דמחשבה מועלת אלמא יאוש קני וי"ל דלמא הך דהכא איירי בבעל הבית:

שינוי השם כשינוי מעשה דמי. לאו כשינוי מעשה ממש דשינוי מעשה לחודיה קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף סח.) גבי גגב וטבח ובא אחר וגנבו דפריך ושינוי מעשה מי איכא למ"ד דלא קני אבל שינוי השם גרידא לא קני בלא שינוי מעשה מו שינוי מעשה: הא

אומר לו הרי שלך לפניך והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש ואי ס"ד יאוש קנה אמאי אומר לו הרי שלך לפניך דמי מעליא בעי שלומי ליה א"ל כי קאמינא אנא זה מתייאש וזה רוצה לקנות האי זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות איתיבי' אביי [1]לרבה [2]קרבנו [3]א ולא הגזל היכי דמי אילימא לפני יאוש למה לי קרא פשיטא אלא לאו לאחר יאוש ש"מ יאוש לא קני אמר ליה [3]רבא וליטעמיך הא דתניא [2]ב משכבו ולא הגזל ה"ד אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא מאי אית לך למימר [1]דגזל משכב דחבריה ה"נ דגזל קרבן דחבריה: איתיביה אביי לרב יוסף [3]ד עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן [4]ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן [5]של גנב מחשבה מטמאתן [6]של גזלן אין מחשבה מטמאתן רבי שמעון אומר חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן ושל גנב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים וש"מ יאוש קנה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שקיצען מתקיף לה רבה בר רב חנן והלא עיצבא שנו כאן ועיצבא אין צריכה קיצוע [3]דתנן [7]כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאתו יש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתו חוץ מן העיצבא אלא [8]אמר רבא האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרתין שנין ולא איפרקה עד דיתיב רב יוסף ברישא ופרקה [9]שינוי השם כשינוי מעשה דמי שינוי מעשה מאי טעמא התם מעיקרא עצים השתא כלים שינוי השם נמי מעיקרא קרו ליה משכא והשתא אברזין והרי מריש דאיכא שינוי השם [10]דמעיקרא כשורא [10]והשתא טללא ותנן [11]על המריש הגזול שבנאו בבירה שנוטל דמיו מפני תקנת השבים טעמא מפני תקנת השבים

אומר לו. לגזל: **הרי שלך לפניך.** בעין כמות שהוא דהיינו שאינו ניכר הוא: **קרבנו.** אם עולה קרבנו (ויקרא ו): **ולא הגזל.** דגזל לאו לרצון אמי. קס"ד דגזל בהמת חולין ואייתי. ה"ד לי' נימא כו': **וליטעמיך.** דס"ד דגזל חולין ואקדשיהו: **הא דתניא.** גבי זב: **משכבו.** אים אשר יגע במשכבו (שם טו) גזירת הכתוב להוציא את המשכב הגזול שאינו נעשה אב הטומאה לטמא אדם: **מי איכא למ"ד.** חד מהני אמוראי שינוי לא קני הא ביאוש הוא דפליגי: **דגזל קרבן דחבריה.** שהקדיש חבירו ולעולם לפני יאוש ואיטעריך לאשמועינן דאינו עולה לרצון כלל ואפי' לבעלים הראשונים ואע"ג דלא הוה יאוש. ל"א דגזל קרבן דחבריה הלך אפי' לאחר יאוש לא קנייה דקרבן אינו נגזל דכל היכא דאיתיה בי גזל דרחמנא אימיה: **מחשבה מטמאתן.** בעל הבית אינו עשוי למוכרן ועושה מהן מטות ודולבקות וקטבלאות ומשתמש עליהן לדבר שראוי לו בלא חסרון מלאכה מקבלין טומאה מיד: **ושל עבדן.** העשוי למכור אין מחשבתו מטמאתו דעביד דממלוי ומזבין והלוקח יעשה מהם מנעלים ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך: **של גנב מחשבתו מטמאתם.** דקגנהו ביאוש דקסבר סתם גניבה יאוש בעלים היא דלא ידע למאן לחבשו: **ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן.** ואע"פ שמשב עליהן לדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון לכיסוי חבילות סוסים ופרדים כמו שעושין מעורות דובין מ"מ דסתם גזילות ליכא יאוש דכיון דידע מאן שקליה חזיל ותבע ליה לדינא: **חילוף הדברים.** סתם גזילה איכא יאוש דכיון דלעייה גזלה מייה אינים אלמא הוא אבל סתם גניבה ליכא יאוש דסבר משכחנא ליה לגנבא: **שקלון.** דרומי"ר בלע"ז. דאיכא תרתי שינוי מעשה ויאוש ולעולם יאוש גרידא לא קני: **והלא עיצבא שנו כאן.** שחשב עליהן לעיצבא דולבקי שאוכלין עליו וכעין שולחן הוא: **ועיצבא אינה צריכה קיצוע.** דבלאו קיצוע נמי מטמאה דהא חזיא למילתיה שהקיצוע אינו עשוי אלא לייפות ומגא אימרא דבעיצבא קעסיק דתנן גבי דהכיא בתמ' כלים כל מקום שאין חסרון מלאכה כו': **חוץ מן העיצבא.** שאע"פ שמחסר קיצוע מחשבה מטמאתה: **אברזין.** הוא עיצבא בלשון ארמי. אבל יאוש גרידא לא קני: **דמעיקרא כשורא.** קודם שיתן בבירה: **והשתא טללא.** גג. לאחר שנתנו בבירה ונותן עליו תקרה נסרים ועלייה: **על המריש.** קורה. ותקנות קתשיב ואזיל בתמ' גיטין: בלעות

ולא הגזל דגזל חבריה. תימה זה לזה: **דגזל** קרבן דחבריה. תימה ל"ל קרא דאי בחטאת הא אפי' הוא עצמו אם אכל אתמול והפרש קרבן אין מתכפר באותו קרבן על אכל היום ואי בעולה ושלמים הא אמרי' בפסחים (דף פט:) המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום והיה נראה לאוקמי בפסח שיכול למנות אחרים עמו על פסחו ולמוכרו כדמוכח התם אבל קשה דהאי קרא בעולה כתיב אם לא שיעמיד בפסח אחר אינו ענין ואין לומר שבא הכתוב לפסול הקרבן דהא אמרינן לקמן (דף טו.) גבי גגב שאם שחט תמימים לפניה לשם בעלים [1]יחזרו קרן לבעלים: **בגון** שקיצען. ומועיל עם היאוסם אבל לחודיה לא קני דלאו שינוי מעשה הוא: **ועיצבא** אינה צריכה קיצוע. ומיהו היכא דחשיב עליה לקוצעה אמרינן בפ' דם חטאת (זבחים דף לד.) דטהורה עד שיקציענה מ"מ דייק הכא שפיר דכיון דראויה להשתמש בלא קיצוע אין קיצוע שלה חשוב שינוי מעשה כלל: **כל** שאין בו חסרון מלאכה מחשבה מטמאתה. וא"ת בלאו ההוא דעיצבא אמאי לא פריך ליה מהכא דמחשבה מועלת אלמא יאוש קני וי"ל דלמא הך דהכא איירי בבעל הבית:

שינוי השם כשינוי מעשה דמי. לאו כשינוי מעשה ממש דשינוי מעשה לחודיה קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף סח.) גבי גגב וטבח ובא אחר וגנבו דפריך ושינוי מעשה מי איכא למ"ד דלא קני אבל שינוי השם גרידא לא קני בלא שינוי מעשה מו שינוי מעשה:

הא

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ז סמג לאוין שיח שיט ועיי' בכ"מ:

לב ב ג מיי' פכ"ל מהל' כלים הלכה ז:

לג ד ה מיי' שם הל' ו:

לד ו ז מיי' שם הלכה ז:

לה ח מיי' שם הלכה ו:

לו ט מיי' פ"ל מהל' גניבה הלכה יג וס"ב מהל' גזילה ואבידה הל' יד סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שנ סעיף ל וסי' שם סעיף י בהג"ה:

לז י מיי' פ"ל מהל' גזילה ואבידה הלכה ה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ל:

מוסף רש"י

אומר לו הרי שלך לפניך. ונלכך שיאבד לו אותו עצמו וקריינא בה והשיב את הגזילה אשר גזל, שהרי לא נשתנה (גיטין נג:). עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן. מיבב עליהם בדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון לעולבה ולמעה, ידלו לטומאה עבדן. שאומנתו בכך שמתיה למכירה הלכך אין מחשבתו מחשבה, שאם יבאו בני אדם לקנותו ימכרנו להם ומצא שאופן למנעלין ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך (שם). של גנב מחשבה מטמאתן. דאיתיאום מריהו דלא ידעי למאן יתבעו (שם). של גזלן אין מחשבה מטמאתן. דלאו דידיה הוא, דכיון דידע מאן שקליה מייה לא מייאש (שם). חילוף הדברים. גזלן כיון דשקליה מייה בהדיא ולא מצי קאי בתיה מייאש, גנב סבר כמישנא ליה ומשכחנא ליה (שם). עשרין וחרתין שנין. הן היו ימי שרלתו של רבה ומת ויבא רב יוסף בחלש ופיעוהו מן שמים לפרקה להיות לו בשם, לפי שהיה רבה זקיף ולכך קלאוהו עוקר שרש. ורב יוסף היה בעל שמועות ומשנה ובריית, לכך קלאוהו פיני (בתובות זב:). על המריש. קורה, שבנאו בבירה. בית נזל, שנוטל דמיו מפני תקנת השבים. שאם אתה מצריכו לנקעקע בירתו ולהחזיר מרש עצמו יתנע מלעשות תשובה (גיטין נח.).

מסורת הש"ס

א) ל"ל לרבה. רש"ל. ב) [לקמן סז:], ג) [עי' תוס' לקמן סז: ד"ה רבא], ד) לקמן קיד. כלים פכ"ו מ"מ, ה) כלים פכ"ו מ"ז, ו) [בתוספות מב:], ז) לקמן לה. נזיקין נה. [עדיות פרק ז מ"ט], ח) מש"ה אלעזריך קרא לאורות שאינו עולה משום מצוה הבאה בעבירה. הותמך ממילופי גרסאות, ט) דאף אם יאוש כדי לא קני הועיל למכרה או להקדישה וע' לקמן סז: בתו' ד"ה רבא ולקמן קיא: הותמך ממילופי גרסאות, י) ל"ל מזהיה רש"ש,

תורה אור השלם

1. אם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג
2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו ה

הגהות הב"ח

(א) תוד"ה ש"מ מו' מ"מ יש כאן יאוש מו': עי' תוס' לקמן עו ע"א ד"ה והשתא:

גליון הש"ם

גמ' דמעיקרא כשורא. תרגום של קורפי (בראשית יט ח) שרפי: שם והשתא טללא. עיי' שם שעושה לו תרגום של בגלל (שם) בעולי:

לעזי רש"י

דרומי"ר [דרדוגיי"ר]. לחתוך.

צלעות הבית והעוביים. קרא כתיב גבי בית עולמים: **המלטטים.** המלטי כדאמרינן בהשותפין (ב"ב דף ו.) שנותנים נפרים סביב פתחי חלונות ופתחין וכמקום חורי קיבוע הקורות: **אלו המרישות.** אלמא בתר הכי קרי להו נמי מרישות: **ר' זירא אמר.** מרים היינו טעמא דלא מקניא בשינוי השם משום דחוזר לברייתו הוא אם יסתר הוי כשורא כדמעיקרא [6] אבל אבדזין מו לא מקרי משכא: **דמעיקרא קיליפא.** שקודם שחקקו נקרא קליפת עץ בעלמא: **ולבסוף קבעו.** והמשיך בו מי גפמים או מי נהר למקום פסלו משוש מים שאובין: **קבעו ולבסוף חקקו.** לאו כלי הוא אלא ארעא סמיכתא היא: **שאיבה.** מה שמקום נפסל בג' לוגין מים שאובין מדרבנן הוא: **אגם.** חמסן דייהיב דמי: **הקדישן הקדש.** ואסור ליהנות: **והרומתן.** אסור לזרים. אלמא קני ליה לגזילה ביאוש: **על גזל אביו.** בהגזל (לקמן ד' קד:) מפרש לה אפילו נשבע אביו לשקר אבל אקרן מחייב ליה קרא כדאמרינן התם: **אם גזילו.** וממילא אימעוט גזל אביו:

ה"ג

א לאו הכי הדרא בעיניה. וסתם מרים כיון שבנאה בעירה מחייבים הבעלים ממנו וא"ת דמשמע דלא מקשה אלא לרב יוסף אדרבה כ"ש דקשה לרבה טפי דלדידיה יאוש גרידא קני ולמאי דמשני דמרים שמו עליו אבאי תקשה לרבה דמהכא משמע דיאוש לא קנה ונראה לפרש דבלא יאוש איירי ולהכי פריך לרב יוסף א"ל בשלמא דשינוי השם לא כלום הוא שפיר אלא אי אמרת דשינוי השם קטן עם יאוש קני א"כ שינוי השם גדול כי האי דמרים יש לו לקנותו בפני עצמו וכן משמע לעיל דשינוי השם חשוב גרידא קני דפריך גבי גנב טלה ועשה אילו ונקניה בשינוי השם דהוי שינוי השם חשוב ועוד יש לומר דבכל מקום הוי שינוי השם גרידא קני לרב יוסף בלא יאוש ולכך יש להועיל לו במרים בלא יאוש דמה שלריך יאוש בעורות לאו משום קנין דקנין הוי משום שינוי השם לחודיה והיאוש אין לריך אלא כדי שיועיל מחשבת יחודו לשוייה אבדזין דאם לאו היאוש אין כאן שינוי השם וכן בהקדש בעי עמו יאוש שאם אין יאוש אין יאוש שם הקדש חל עליו ואין כאן שינוי השם וכן שינוי רשות אם אין יאוש אין שינוי רשות אבל מרים בלא יאוש נמי איכא שינוי השם ויש לו להועיל בפני עצמו וכן גבי טלה ועשה אילו דאמרי' לעיל ובקני בשינוי השם: **צנור** שחקקו ולבסוף קבעו **פוסל את המקוה.** כשיש לו לבזבז מד' רוחותיו אירי שאם הוא פרוץ אפי' מרוח אחד לא היה פוסל המקוה כדמוכח במסכת מקוואות (פ"ד מ"ד) דדוקא בבלא שיש לה לבזבז פוסל

הא לאו הכי הדר בעיניה אמר רב יוסף מריש שמו עליו דתניא [1] צלעות הבית אלו המלטטין והעובים אלו המרישות רבי זירא אמר [2] שינוי החוזר לברייתו בשינוי השם לא הוי שינוי ושינוי השם שאינו חוזר לברייתו מי הוי [3] שינוי והרי צינור דמעיקרא קציצתא והשתא צינורא ותניא [4] צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסל [5] שאני שאיבה [6] דמדרבנן היא אי הכי אפילו דרישא נמי התם איכא תורת כלי עליו בתלוש הכא אין תורת כלי עליו בתלוש מיתיבי [7] הגנב והגזלן והאנס הקדישן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר אמרי התם איכא שינוי השם דמעיקרא טיבלא והשתא תרומה הקדש מעיקרא חולין

והשתא הקדש אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי שהוא קונה שנאמר [2] והשיב את הגזלה [8] מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי האי אשר גזל מיבעי [9] [10] למעוטי גזל אביו שאינו מוסיף חומש על גזל אביו א"כ [11] ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו אשר גזל למה לי למכתב ש"מ תרתי ואיכא דאמרי אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי [12] שאינו קונה שנאמר והשיב את הגזילה מ"מ והא כתיב אשר גזל ההוא מיבעי ליה [13] על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו: אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר [3] והבאתם גזול את הפסח ואת החולה [14] גזול דומיא דפסח מה פסח דלית ליה תקנתא כלל

אף

והר"י מסימפונ"ת פירש דאפילו פרוץ משני רוחות אירי כדרך צנור וכגון שחקטנו לקבל צרורות אלא שעכבו את הגשמים כי היא דפ"ד דמקוואות (מ"ג) החוטט בצנור לקבל צרורות בשל עץ בכל שהוא ובשל חרס ברביעית וא"ת א"כ מאי קאמר מעיקרא קציצתא והשתא צנור דמשמע דאפי' קבע תחילה יש לפסול המקוה לפי שמשתנה שמו ע"י חקיקה והלא אין משתנה שמו ע"י חטיטה שעושה לקבל צרורות דאותה היא שגורמת לפסול את המקוה וי"ל כיון שמשתנה שמו ע"י [15] חטיטה יש לחשבו כחלוש והחטיטה שעושה כאילו עושה אותה בתלוש: **שאני** שאיבה דרבנן. מפורש בפרק המוכר [את] הבית (ב"ב ד' סו. ושם ד"ה מכלל): **הגנב** והגזלן. בהגזל (לקמן קיד.) פריך אי רבנן קשה גזלן אי רבי שמעון קשה גנב ומשני לה שפיר: **מעיקרא** טיבלא. ואע"ג דשינוי החוזר לברייתו על ידי שאלה כדאמרינן בהאשה רבה (יבמות ד' פח.) ובסוף הנודר מן הירק (נדרים ד' נט.) מ"מ לא חשיב להו שינוי החוזר לברייתו כיון דלא שכיחא: **מעיקרא** חולין והשתא הקדש. בקדשים שאין חייב באחריות לא הוה צריך ליתן טעם זה דיש כאן שינוי רשות אלא בעי לאוקומי אפי' בחטאת ובאשם ואע"ג דמעיקרא תורת דלאודן והשתא תורת דלאודן [16] מכל מקום שינוי השם יש כאן: **אמר** עולא מניין ליאוש שאין קונה. משמע הכא דסבר עולא דיאוש לא קני וכן בהגיזקין (גיטין ד' נה. ושם ד"ה מאי) דאמר עולא דבר תורה אין נודעה אין לא נודעה אין מכפרת מ"ט יאוש כדי לא קני וקשה לר"ת דבהגזל בתרא (לקמן ד' קיד.) גבי פלוגתא דרבי שמעון ורבנן דגנב וגזלן קאמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע ד"ה יאוש קני ואור"ת דבכל מקום יאוש קונה רק לענין קרבן משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ומביא ראיה מההיא דהגיזקין (גיטין ד' נה: ושם) דפריך התם לעולא מההיא דגנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואין משלם ד' וה' ותני עלה הכ"ג בחזן עגום כרת ואי אמרת יאוש לא קני כרת מאי עבידתיה והשתא בלאו ההיא דתני עלה הוה ליה למפרך מגופה דאי יאוש לא קני אם כן אין לו כח להקדיש ואמאי פטור מד' וה' הא לא טבח דהקדש אלא ודאי לכל מילי מודה עולא דיאוש קני רק לענין הקרבה ולהכי פריך מדתני עלה דבחזן עגום כרת אלמא ראוי לפתח אוהל מועד ועוד מייתי ראיה ר"ת מרים לולב הגזול (סוכה ד' ל. ושם) דפסלינן לולב הגזול אפי' בי"ט שני ומפרש רבי יוחנן משום מצוה הבאה בעבירה שנאמר והבאתם גזול דומיא דפסח בין לפני יאוש בין לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש דלא אלא דידיה היא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש מ"ט לא לאו משום מצוה הבאה בעבירה משמע דסבר בכל דוכתי דיאוש קני רק לענין מצוה וקשה לר"י לפי' דאם כן מאי פריך לעיל אביי לרבה מקרבנו ולא הגזול דלמא בקרבנו מודה רבה כמו עולא וכ"ת דסבר אביי אין חילוק כמ"ד בסוכה (שם.) מתוך שיולא בשאול יולא בגזול דלית ליה טעמא דמצוה הבאה בעבירה הא ע"כ אית ליה דאי לאו הכי כי אמרת נמי יאוש לא קני מקשה ליה אמאי אסור להקריבו כיון דשם הקדש חל עליו כדאמר דהוי יאוש ושינוי השם אלא ודאי משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ועוד בהיא דגיטין (ד' נה: ושם) דבעי רבא כי אוקמוה רבנן ברשותיה משעת גזיבה או משעת הקדישה ומאי נ"מ לגזותיה וולדותיה ואלינא דעולא בעי לה כדמוכח סוגיא דהתם ואי בעלמא קני הא ע"כ משעת יאוש גזותיה וולדות דידיה הוו ע"כ נראה לר"י דבכל מקום לעולא יאוש לא קני והיא דהגזול בתרא (לקמן ד' קיד.) הוי יאוש ושינוי השם דמעיקרא משכא והשתא אבדזין ואע"ג דגבי קרבן נמי הוי יאוש ושינוי השם כדאמר לעיל דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום כיון דאין קנוי לו אלא מחמת שהקדש ולא (ב) היו לו קנוי קודם פסליה רחמנא להקרבה משום מצוה הבאה בעבירה (כדמוכח בפרק לולב הגזול (סוכה ד' ל. ושם) דאמר להו רב להנהו חוונכרי כי זבניתו אסא מן הנכרים לגזוז אינהו כו' ופריך ולקנינהו בשינוי השם משמע דאי קנו ליה תו לא הוי מצוה הבאה בעבירה ודוחק לומר דסבר כרבי יצחק בר נחמני דלא חיים התם למצוה הבאה בעבירה ועוד אמר התם (ד' לא.) האי כשורא דמטללתא עבדו ביה רבנן תקנתא מפני תקנת הבריות וסוכה לא בעינן משלכם ולא מיפסל אלא משום מצוה הבאה בעבירה וכי קנייה בתקנתא דרבנן לא חשיב מצוה הבאה בעבירה כ"ש אי קנה קנין גמור והא דאמר ברים הגזול קמא (לקמן ד' לד.) הכי שגזל סאה חטין ונתנה לשה אפאה והריס ממנה חלה כילד מברך אין זה מברך אלא מנאץ ודאי ליה התם דאמי סבר בעלמא דשינוי קונה והכא משום מצוה הבאה בעבירה אע"ג דקנה קודם לכן לענין ברכה להזכיר שם שמים עליו ראוי להאמיר יותר אי נמי התם דחזי בעלמא הוא והשתא לעיל פריך אביי שפיר מקרבנו ולא הגזול דאי יאוש קנה אמאי מיפסל הא לא חשיב מצוה הבאה בעבירה כיון דקודם שהקדישה קנאה אלא ודאי יאוש גרידא לא קני אלא מחמת שהקדישה דה"ל יאוש ושינוי רשות או יאוש ושינוי השם כדמסיק בנסוף ולכך מפסל משום דה"ל מצוה הבאה בעבירה ובהגיזקין (גיטין ד' נה: ושם) נמי אי לא דאמי עלה מגופה דברייתא לא מצי פריך לעולא דאע"ג דיאוש לא קני שפיר חל הקדש משום דה"ל יאוש ושינוי השם ואדרבה מגופה דברייתא הוי סייעתא לעולא דאי יאוש קני כי לא הקדיש נמי פטור מד' וה' דשלו הוא טובח ושלו הוא מוכר כדפריך מינה לקמן (ד' סח.) רבי יוחנן גרים לקיש דאמר יאוש קני ואדרבה תימה דלא פריך מינה לרב יהודה דפליג

התם

מהר"ל מ"ר מ"ר פ"ל מהל' גזילה הל"ג ופ"ב מהל' גזילה ופגיבה הל' י סמג עשין עט עג טוש"ע ח"מ סי' שנ"ג סעי' ל וסי' שם ס"ה:

לט ב מיי' פ"ו מהל' מקוואות הל' ו סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' לא סעי' לד וסעי' לו: [רב אלפס ב"ב פ"ד דף ק"ל וכסנועות פ"ב ד' לג"ל]

מ ג מיי' שם פ"ד הל' ג סמג שם:

מא ד מיי' פ"ל מהל' תרומות הל' יא:

מב ה מיי' פ"ז מהל' גזלה הל' ג סמג עשין עג:

מוסף רש"י

צינור. של עץ או של אבן עשוי כמין עילון ויורדין ממנו מים למקוה (רשב"ם ב"ב סה:). שחקקו ולבסוף קבעו. בקרקע, פוסל את המקוה. דמים שאובין פוסלין אותו, וכיון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מינעל מו שם כלי מעיה ומשוי לה שאובין למים שבתוכו (שם). ולבסוף חקקו. הרי הוא כעושה מרין בקרקע (שם). מה פסח דלית ליה תקנתא כלל. לאחר זמן להקריבו, שהרי מוס קבוע עולמית הוא (סוכה ל.).

תורה אור השלם

1. וְחַלּוֹנִים אֲטֻמוֹת וְתִמְרֵים מִפִּו וּמִפֹּו אֶל בְּתִפּוֹת הָאוּלָם וְצַלְעוֹת הַבַּיִת וְהָעֲבִים:
יחזקאל מא כו

2. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הֻפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:
ויקרא ה כג

3. וְאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אֹתוֹ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת הַפִּסֵּחַ וְאֶת הַחֹלֶה וְהֲבֵאתֶם אֶת הַמִּנְחָה הַאֲרְצֶה אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר יְיָ:
מלאכי א יג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעיקרא חולין וכו' תורא דלאודן. כ"כ לקמן דף עו ע"א:
(ב) ד"ה אמר וכו' ולא היה קנוי לו קודם פסליה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ר"ז אמר וכו' אבל אבדרין. עי' קוכה דף ל ע"ב תוס' ד"ה ולקנייה: